Bialystok, den 18. Oktober 1942
Nr. 30

NEUER WEG
Weissruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok

PREIS 20 PF.
Цана 20 фнг.

НОВАЯ ДАРОГА

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Verlag: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437 — Bankkonto Stadtsparkasse 700. Anzeigenpreise: z. Zt. ist die Preisliste 1 gültig.

Беласток
18-га кастрычніка 1942.

Адрас Рэдакцыі: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437—
Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700
Цана абвестак паводле лісты цэнаў 1.

Перамога над Ільменскім возерам

Пасьля абароны, трываўшай некалькі месяцаў, нямецкія войскі на адрэзку на поўдзень ад Ільменскага возера перайшлі ў атаку і здабылі лясістую й балоцістую мясцовасьць, у якой вораг выбудаваў свае пазыцыі і бункры. Зьнішчана сем варожых дывізыяў і дзьве стралковыя брыгады. Пасьля здабыцьця новых, тактычна выгаднейшых пазыцыяў ваенныя дзеяньні былі пасьпяхова закончаны. Захоплена звыш 3.000 палонных, здабыта або зьнішчана 13 танкаў, 108 гарматаў і нязьлічаная колькасьць іншага ваеннага матарыялу. Нямецкія войскі паказалі ў гэтай надзвычай няспрыяючай мясьціне нябывалую баявую здольнасьць. Гэтак, для прыкладу, толькі на невялікай баявой паласе за 24 гадзіны было прарвана й здабыта 2 палкамі звыш 100 варожых пазыцыяў. У жорсткім прасьледаваньні нямецкія войскі гналі разьбітага ворага датуль, пакуль ня былі здабыты намечаныя пазыцыі.

Бальшавікі, як вядома ўжо кожнаму, перамагаюць брахнёй і пісанінай. На гэта вельмі здольныя жыдоўскія пісакі, якія да брахні маюць асаблівы талент. Гэтак, ад даўжэйшага часу бальшавікі трубілі аб «посьпехах» на Ленінградзкім фронце ў сэктары Сінявіно, якое знаходзіцца далёка пазадзі нямецкіх пазыцыяў! Нямецкія посьпехі каля Ладажскага возера бальшавікі такеама хацелі замазаць, падаючы фальшывыя паведамленьні аб гэтай зьнішчальнай бітве. Аднак, ніяк праўды не схаваеш! Найвышэйшае Камандаваньне Нямецкае Арміі ў камунікатах аб гэтай бітве дакладна падало нумары зьнішчаных савецкіх дывізыяў і брыгадаў. Чорнае на белым, як кажуць! Але бальшавікі мусяць замыльваць вочы «савецкаму народу», бо іх справы надта-ж кепскія. Толькі ці хто верыць у іхнюю брахню?!

Савецкая армія пад новым камісарскім рэжымам

У суботу маскоўскае радыё падало да ведама новае распараджэньне Сталіна, паводле каторага зьліквідавана дзейнасьць ваенных камісараў пры савецкай арміі, што ў сапраўднасьці азначае пераняцьце вайсковага кіраўніцтва праз паліт. камісараў. Гэтае распараджэньне матывуецца тым, што вайна з Нямеччынай паказала патрэбу адзінага камандаваньня, каторае зьяўляецца адказным як палітычна, так і вайскова.

Пасьля гэтага сталінскага загаду адно астаецца пэўным — гэта распачлівае шуканьне ратунку зьвязана з катастрафальным палажэньнем Саветаў і з фактам няздольнасьці савецкіх афіцэраў. Можна сьмела прыпушчаць, што перад абліччам паграджаючай катастрофы Сталін ня хоча апірацца на савецкае войска і давярае камандаваньне палітычным камісарам. (Паміж іншым, маскоўскае камюнікэ падае гісторыю наўстаньня ўраду паліт. камісараў: сыстэма камісараў была ўведзена ў савецкую армію падчас грамадзянскай вайны, калі камандаваньне складалася з старых ваенных спэцыялістаў, каторыя ня верылі ў трываласьць савецкае ўлады. Заданьнем палітычных камісараў было тады ўзмацненьне савецкай арміі, выбіраньне ваеннага начальства і вядзеньне палітычнага вышкаленьня).

Пасьля прывядзеньня доказаў, што палітычныя камісары і надзвычайныя ўпаўнамочаныя бальшавіцкае партыі ў працягу мінулых гадоў пашырылі сваю вайсковую веду і могуць ужо займаць чыста вайсковыя пасты, сталінскае распараджэньне падае: «Новыя абставіны паказваюць, што сыстэма палітычных камісараў у дасюлешняй форме скончыла сваю экзыстэнцыю. Загадваецца наступнае:

1. Уводзіцца адзінае і тотальнае камандаваньне савецкай арміяй. Камандуючы зьяўляецца адказнай асобай як з ваеннага, так і з палітычнага пункту гледзішча.

2. Урад палітычных камісараў і надзвычайных упаўнаважаных ліквідуецца. (г. зн. што камісары пераймаюць адначасна і ваеннае камандаваньне).

3. Урад «заступніка шэфа» затрымліваецца і мае спэцыяльныя палітычныя заданьні.

Гэта значыць, што Сталін уважае паліт. камісараў выстарчаюча вопытнымі ў ваенным дзеле і скідае чыста ваеннае камандаваньне арміі.

Словы гэтага распараджэньня робяць уражаньне, што Сталін выдаляе з арміі бальшавіцкіх функцыянераў, у сапраўднасьці, аднак, у крытычныя для савецкае арміі мінуты перадае ён палітычным камісарам ваенную ўладу.

Вынікі зборкі на Зімовую Помач

1-ая дзяржаўная вулачная зборка распачатае нанова акцыі Зімовай Помачы 19-га і 20-га верасьня дала тымчасовы вынік у суме 25.292.243,59 РМ. У параўнаньні з зборкай мінулага году, калі было сабрана 17.836.851,73 РМ., гэтым разам асягнуты прырост у суме 7.455.391,86 РМ., гэта значыць на 41,80 працэнтаў.

Да ведама беларусаў Бельшчыны.

17 кастрычніка 1942 году ў Бельску, У салі Гарадзкога Кінатэатру ў 17 гадзін

АДБУДЗЕЦЦА **КАНЦЭРТ** АДБУДЗЕЦЦА

ВЯДОМАГА БЕЛАРУСКАГА СЬПЕВАКА
МІХАСЯ ЗАБЭЙДЫ-СУМІЦКАГА
У ПРАГРАМЕ — нямецкія, італьянскія беларускія песьні.

Білеты можна купіць у Гарадзкой Управе і на вул. Гіндэнбурга, 53.

БЕЛАРУСКІ КАМІТЭТ
У БЕЛАСТОКУ.

ВАЙНА

У Сталінградзе вядуцца далей мэтадычна й плянова баі за аканчальнае здабыцьцё гораду. Нямецкія танкі прасоўваюцца праз разваліны й грузы разьбітых кварталаў і нішчаць бункры, выбудаваныя ў падвалах пад зямлёй. Штурмовыя войскі прабіваюцца праз барыкады, праз руіны і стырчачыя жалезныя скрэпы. Дзень і ноч кіпіць заўзяты бой. Дзе войскі ня могуць закончыць баёў удзень, там ідзе змаганьне далей уночы пры сьвятле асьвечваючых куляў, пры помачы якіх выкурваюцца схаваныя глыбока ў цёмных закутках бальшавікі. Вораг абараняецца з роспаччу. Нямецкія танкі і бомбы баявых самалётаў пракладаюць дарогу пяхоце. Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, пяхота здабыла штурмам далейшыя блёкі дамоў. Артылерыя затапіла некалькі вялікшых караблёў на Волзе. Эскадры баёвых самалётаў прадаўжалі зьніштажэньне важных жалезнадарожных лініяў на ўсход ад Волгі. Зьнішчаны варожыя артылерыйскія батарэі на прыбярэжным абшары Волгі. Зьбіта шмат савецкіх самалётаў.

Сталінград прадстаўляе сабой руіны, на якіх бальшавікі надарма прабуюць супраціўляцца. Нямецкі наступ непаўстрымана ідзе наперад. Аб посьпехах нямецкае барацьбы за Сталінград сьведчыць факт, што замежная прэса варожых краёў пасьля ўпорнага маўчаньня пачала цяпер падгатоўваць грамадзтва да ўпадку Сталінграду. Замкнёныя на паўночны захад ад Сталінграду варожыя сілы пасьля разьдзяленьня іх на дзьве паасобныя часткі зьнішчаны.

Замкнёныя варожыя баявыя сілы на шляху да Туапсэ зьнішчаны. У жорсткіх баёх, якія вяліся ў гарыстай мясцовасьці, зьнішчаны гэткім чынам сілы гвардзейскай дывізыі і часьць дывізыі горскіх стралкоў. Здабыта звыш 400 баявых становішчаў, захоплена шмат палонных і здабыта нязьлічаная колькасьць ваеннага матарыялу. Праводзіцца ачышчэньне ад апошніх гнёздаў варожага супраціву ў лясістых раёнах. У паўночнай частцы Каўказу замкнёна ізноў варожая часьць, якая пасьля жорсткіх баёў зьнішчана. Прыгатаваньні саветаў да атакі ў іншым мейсцы былі здушаны агнём артылерыі ў зародку.

На поўдзень ад Цераку контр-атакі, прадпрыйманыя ворагам пры падтрыманьні танкаў, асталіся бяз выніку. Нямецкія і румынскія баявыя самалёты закідалі бомбамі заспасабляючыя базы і транспартныя шляхі ворага з абодвух бакоў Волгі. У выніку атакаў у каўказкім нафтовым цэнтры Грозны ўзьніклі вялікія пажары, якія былі павялічаны начнымі налётамі.

На сярэднім адрэзку ўсходняга фронту пры значна пагоршыўшайся пагодзе былі толькі мясцовыя ваенныя дзеяньні, перадусім артылерыйская й разьведвальная дзейнасьць. Асабліва адзначылася тут гішпанская Галубая Дывізыя, якая адкінула нападаючых [illegible]аў у контр-атацы й нанясла ім цяжкія крывавыя страты. Лятунства бамбардавала варожыя шляхі падвозу і важныя жалезнадарожныя шляхі ў Валдайскім абшары. Атакі бальшавікоў на сярэднім адрэзку фронту аслаблі. Бальшавікі бязсілелі й вычарпаліся.

За час ад 29 верасьня да 9 кастрычніка савецкае лятунства страціла 356 самалётаў у паветраных баёх, 66 зьбіта процілятунскай артылерыяй, рэшта зьнішчана на зямлі. Гэткім чынам, страты савецкае авіяцыі за гэты час складаюць разам 459 самалётаў. Згінула толькі 36 нямецкіх самалётаў.

Нямецкія баявыя самалёты праводзілі ў мінулыя тыдні пасьпяховую бамбардыроўку брытанскіх лётнішчаў і ўмацаваньняў на Мальце. Былі заўважаны шырокія пажары.

(працяг на 2-ой бачыне)

(Працяг з 1-й бачыны).

Бліскучыя посьпехі ў мінулым тыдні асягнуў нямецкі ваенна-марскі флот у змаганьні з заспасабляючым суднаходзтвам ворага. Агулам было затоплена 31 варожы карабель на 178.500 БРТ, ... нямецкімі падводнымі лодкамі затоплена 27 караблёў на 167.000 БРТ, далейшыя чатыры гандлёвыя караблі на 11.500 БРТ затоплены ў сьмелых атаках нямецкіх хуткабежных лодак.

Ні восеньнія буры, пануючыя на ўсім ... абшары ў гэтую пару, ні моцная абарона ворага ня могуць перашкодзіць нямецкім падводным лодкам праводзіць далей пасьпяховае нішчэньне варожых караблёў. Як паве...лася ў Надзвычайным Паведамленьні, непасрэдна перад по...м Чапштату затоп... 12 варожых гандлёвых караблёў з цэнным грузам, у іншым марскім абшары, перад базай Фрытоўн, перад Паўдзённай Амэрыкай і ў затоцы сьв. Лёрэнца затоплена 10 варожых караблёў. Сярод іх знаходзіўся бр...нскі ... карабель «Андалюзія Стар» у 15.000 БРТ.

Нямецкія с...ты праводзілі бамбардыроўку ваенных уладжаньняў і заспасабляючых прадпрыемстваў. Бомбамі цяжкіх калібраў выкліканы вялікія зьнішчэньні.

З УСЯГО СЬВЕТУ

Як паведамляюць з урадовых жаролаў, вугорскія дыпляматы на чале з амбасадарам Мікалаем Горці (малодшым) выехалі з Паўдзённай Амэрыкі.

o

Каб зьменшыць залежнасьць Фінляндыі ад заможнага імпарту (прывозу тавараў), у Фінляндыі прадбачана павялічэньне пасяўное плошчы на 500.000 га.

—o—

У Ісляндыі у сувязі з маючымі адбыцца выбарамі праходзіць цяпер прадвыбарная барацьба розных партыяў.

—o—

Фюрэр прыняў у сябе гэнэральнага сакратара фашыстоўскае партыі, Альдо Відусоні, і правёў з ім даўжэйшую гутарку.

—0—

Над Мадрыдам прайшла страшэнная навальніца, якая прычыніла вялікія шкоды. 158 трамвайных ліній пашкоджана. Цэлы рад важных прадпрыемстваў спыніла працу. Электрычнае асьвятленьне перарвана.

—o—

З нагоды 10 угодкаў заснаваньня Манджуко там была абвешчана амністыя, у выніку якой звыш 70.000 вязьняў, пераважна палітычных — выпушчана на волю.

—0—

Паводле афіцыяльных паведамленьняў, ЗША выдаюць штодня на вайну 227 мільёнаў даляраў.

—o

У прысутнасьці гэнэрала Франко ў Гішпаніі закончыліся асеньнія манэўры 11 дывізыі. Пасьля нарады з афіцэрамі адбыўся марш войскаў перад найвышэйшым галоўнакамандуючым.

—0—

Па прычыне нястачы сырца ў ЗША выдадзена распараджэньне, на падставе якога ўсе машыны да пісаньня, якія выпушчаны пасьля 1935 году, падлягаюць канфіскаце. Гэтае распараджэньне асабліва моцна б'е па дробным гандлі і дробнай прамысловасьці, бо купляць машыны да пісаньня цяпер наагул ня можна.

—0—

У Будапэшце ўведзены карткі на мяса. Размер порцыяў мяса прадугледжаны ад 400 да 600 грамаў на тыдзень.

—0—

Сэнат ЗША увёў новы падатак у размеры 5 проц. ад усіх спэцыяльных даходаў, якія складаюць больш чым 12 даляраў у месяц. Гэты падатак мае даць 3.650.000.000 даляраў у год.

—0—

Італьянскі кароль і імпэратар з нагоды 20 угодкаў маршу на Рым прад'явіў фашыстоўскаму ўраду праект амністыі. Паводле гэтага праекту маюць быць звольнены з турмы ўсе праступнікі, якія адсядзелі найменш палову кары й добра захоўваліся. Арыштаваныя за праступленьні «супроць гаспадарчага або маральнага дабрабыту нацыі» выключаны з-пад амністыі.

—o—

Віназбор, закончаны ў Францыі, даў добрыя вынікі. Праўда, суша, панаваўшая сёлета ў некаторых ваколіцах Францыі, адбілася на ўраджаі. Затое сёлета францускае віно больш высокаякаснае.

Узмоцненыя рэлігійныя прасьледаваньні ў Савецкім Саюзе

Прамаўляўшы нядаўна ў партугальскім радыё др. Цоэлё да Роха сьцьвердзіў, што каталіцкая царква, якая лічыць камунізм найбольшай гэрэзіяй, ахоўвае каталікоў ад уплыву камунізму. Пад кіраўніцтвам Леніна, гаварыў далей прамоўца, у Расеі ўведзена найагіднейшая гэрэзія, якую бачыў калі сьвет, а іменна — камунізм. Эўропа магла назіраць хуткі рост рэвалюцыйнай хвалі, якая мела ўвапхнуць усе краі ў крывавы й бязладны крызыс. Прамоўца зьбіў цьверджаньні, што быццам у Савецкім Саюзе спынены рэлігійныя прасьледаваньні. Ён падчыркнуў, што час панаваньня Сталіна ад 1928 году па сваім мэтадам крыху зьмяніўся, але прасьледаваньні ані крыху ня страцілі свой крывавы й жорсткі характар. Ссылкі, напады на цэрквы яшчэ больш павялічыліся. «Мы будзем заўсёды змагацца з камунізмам», так закончыў сваю прамову Др. Цоэлё да Роха, «гэтая барацьба выпісана на сьцягох партугальскага легіёну, які змагаецца на ўсходнім фронце».

Падзеі ў Індыі

У той час, як Чэрчыль у Лёндане прабуе брахлівымі прамовамі аб палажэньні ў Індыі даказаць, што Англія можа знайсьці разьвязку індыйскае праблемы, на вуліцах індускіх гарадоў праліваецца кроў змагароў за свабоду, індускіх нацыяналістаў.

Паводле паведамленьня агенцтва Рэйтэра, у Бамбэі арыштавана нядаўна звыш 300 асобаў. Яны быццам прыймалі ўдзел у вызваленчых маніфэстацыях. У Агмадабадзе ўспыхнулі крывавыя разрухі. Паліцыя ў трох мейсцах страляла без разбору ў індускае насельніцтва, якое баранілася каменьнямі.

У Бэнгалюр, які стаўся ў апошнім часе адным з значнейшых цэнтраў індускае ваеннае прамысловасьці, узьніклі паважныя разрухі сярод работнікаў, якія паліцыя прабавала гвалтам здушыць. Рабочыя бараніліся малымі бомбамі. З абодвух бакоў налічваецца больш чым сто забітых.

З усіх канцоў Індыі паведамляюць аб новых нападах на цягнікі. У Патне кінутая бомба зьнішчыла шмат вагонаў. У правінцыі Орысса паўстанцы затрымалі цягнік, змусілі пасажыраў выйсьці і падпалілі вагоны. Цэнтральная станцыя ў Калькуце была атакавана вялікім натоўпам дэманстрантаў. Дэманстранты ўварваліся ў будынак і затрымалі ад'езд цягнікоў.

З Пэшавару паведамляюць, што звыш 100 індусаў уварвалася ў памешчаньне суду ў Мардане й хацела зьнішчыць архіў. Паліцыя страляла безагляднa ў дэманстантаў, прычым забіта і ранена шмат асобаў.

Абвешчаньне гораду Бэльфасту на асадным палажэньні мела для брытанскіх уладаў непаспадзяваныя вынікі. Увесь Бэльфаст і яго ваколіцы ахоплены нязвычайным узбуджаньнем. Ня гледзячы на масавыя арышты паліцыяй і войскам, па вуліцах адбываюцца дэманстрацыі й маніфэстацыі.

Ня гледзячы на пошукі, якія праводзіць брытанская паліцыя ўжо два месяцы, дасюль не ўдалося схапіць правадыра партыі кангрэсу, якая дзее цяпер падпольна. Гэты правадыр называецца Пунгсгон Дім Трыкандас і яго іменем падпісаны ўсе адозвы й ўлёткі. Пасьля арышту Гандзі партыя Кангрэсу выбрала яго сваім правадыром. Ад арышту Гандзі толькі ў адным Бамбэі арыштавана 2.400 індускіх нацыяналістаў.

Нядаўна закончылася дыскусыя ў ангельскай Ніжняй Палаце аб індыйскім пытаньні. Гэтая дыскусыя пацьвердзіла дасюлешнюю палітыку тэрору, якую Амэры схарактарызаваў, як адзіна скуткоўны мэтад. Гэтая дыскусыя адбілася шырокім рэхам ува ўсёй Індыі. Калі дасюль яшчэ сярод некаторых індускіх кругоў спадзяваліся знайсьці мірную разьвязку канфлікту, то цяпер усе да аднаго пераканаваны, што толькі шляхам паўстаньня й барацьбы можна будзе скінуць брытанскае ярмо.

У вадказ на гэты новы загострaны курс супроць індусаў, Індуская Ліга выдала дэклярацыю, у якой абвешчана пастанова індускіх нацыяналістаў яшчэ у большых размерах пашырыць паўстаньне.

Каб уратаваць сытуацыю, паўстаў праект падзелу Індыі на шмат пасобных тэрытарыяльных адзінак, якія-б былі граніразмерах пашырыць паўстаньне.

Індускі народ аб'еднаны адзінай воляй барацьбы за незалежнасьць супроць англійскіх насільнікаў і ніякія штучныя межы ня стрымаюць магутнай народнай хвалі, ахапіўшай увесь гэты многамільённы край.

Нямеччына вырашыла лёс Савецкага Саюзу

Разгарачэньне, незадаваленьне і аканчальная дэзарганізацыя мусяць запаўняць думку бальшавіцкіх уладароў і вельмі натуральна, што Сталін у безнадзейнасьці свайго палажэньня яшчэ раз цераз голавы дэмакратычных урадаў крычыць аб тым, што ён ня можа аставацца далей у такім палажэньні, ня можа далей трымаць супрацiву, калі яму накaнец ня будзе аказаная паабяцаная помач.

Цікавыя водзывы некаторых газэт па гэтаму навaду. Яны гавораць, што далейшы лёс Савецкага Саюзу ўжо не залежыць ані ад яго самога, ані ад ягоных саюзьнікаў. Лёс Савецкага Саюзу залежыць цалкам і выключна ад Нямеччыны, каторая свае мэты на Ўсходзе лічыць за здабытыя. Свае стратэгічныя намераньні Нямеччыне ў Сталінградзе ўжо зрэалізавала. Сець бальшавіцкага супрацiву, якая тэм яшчэ знаходзіцца, у найбліжэйшым часе будзе зьліквідавана.

Масква ўзіраецца з трывогай на Каўказ

Паводле камунікату агенцтва Эксчэнж з Масквы, у савецкім найвышэйшым камандаваньні пануе нязвычайнае устрывожаньне ў сувязі з палажэньнем на Каўказе. Адначасова ў адным англійскім камунікаце гаворыцца аб тым, што ў Іране мае быць разьмешчана «значная савецкая армія» на чале з гэнэралам Мольніг. Гэтая армія быццам мае таксама даволі моцныя зматарызаваныя часьці. Гэнэрал Мольніг быў у вапошнім часе камандуючым аднае бальшавіцкае гвардзейскае дывізыі. Як відома, савецкія войскі ў значнай сіле знаходзіліся ў Паўночным Іране ўжо звыш году, калі брытанцы пакінулі гэты край, пры чым Савецкі Саюз фактычна паўночную частку Ірану ў большай або меншай меры далучыў да сябе.

Найбольшая праблема Чэрчыля

У Англі ў апошніх тыднях відзецца ў усьцяж узрастаючай меры крытыка паўночна-амэрыканскіх дастаўак ваеннага матарыялу. З горыччу гавораць аб тым, што Вашынгтон затрымлівае значную частку сваёй прадукцыі, каб абзапасіцца аружжам для арміяў, якія найраней праз два гады змогуць быць высланы на вайну. Гэтае крытычнае становішча ў адносінах да ўсяўладнага саюзьніка ўзьнікла пасьля таго, як Злучаныя Штаты Амэрыкі замест выпаўняць умовы першапачатковага пакту аб пазычцы й арэндзе, пачалі аглядацца на свае ўласныя карысьці. Тут справа йдзе аб звычайны торг: што дасі мне, тое й я табе.

Англійскія газэты, якія выказваюць гэты погляд, праводзяць, коратка кажучы, тую-ж самую крытыку, якую ўзьняў Сталін у сваім інтэрв'ю. Пытаньне дастатковага транспарту, які дасюль быў залежны ад наяўнасьці караблёў, цяпер атрымоўвае яшчэ іншае значэньне, а іменна з увагі на патрэбы паставак аліянтаў. Нястача караблёў ня зьменшылася ані чуць, і гэтая справа цяпер такая-ж важная для Англіі, як і раней. Чэрчыль ізноў змушаны быў гаварыць аб небясьпецы падводных лодак, а Кнокс нядаўна выказаўся, што «некаторыя падводныя лодкі ўсьцяж яшчэ дзеюць з непаменшанай сілай». Чэрчыль асьцярожней ужо прагаварыўся, ён ужо за часта злуецца і таму збыў страты Англіі на моры толькі ўвагай, што месяцы жнівень і верасень «ня былі найлепшымі»... Як відома, у верасьні англа-амэрыканскі флот панёс звыш 1 мільён БРТ стратаў — гэта найвялікшая дасюлешняя цыфра ў бітвах на моры. Надарма прабуе Чэрчыль у брахлівых гутарках сьмяротныя ўдары па «закаціўшайся» магутнасьці брытанскае імпэрыі. Не без падставаў таму Чэрчыль азначыў нястачу караблёў найбольшай праблемай.

МАЛЬГОБЭК.

Як паведаміла Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, здабыты важны горад Мальгобэк. Мальгобэк зьяўляецца нафтовым цэнтрам, належачым да нафтовага абшару Грознага. 12 гадоў таму назад тут былі прадпрыняты першыя спробы выдабыцьця нафты. У 1937 годзе прадукцыя нафты ў Мальгобэку ўжо складала 15 працэнтаў усяе нафты, выдабываное з раёну Грознага. Нафтовыя запасы знаходзяцца тут, як і ў суседнім Вазьнесенскім, на паўдзённым спадзе гораў Цераку, а значыць на паўдзённых горных хрыбтох Чорных Гораў, распаложаных на паўдзённы ўсход ад загібу Цераку. У вапошніх гадох у выніку праведзеных дасьледаваньняў сьцьверджаны надзвычайныя нафтовыя багацьці ў гэтым абшары.

Горад Мольгобэк паўстаў нядаўна. Ён знаходзіцца ў 48 кілямэтрах ад станцыі Моздок, а значыць на поўдзень ад паўночнае каўказскае дарогі, да якой вядзе пабочная дарога і нафтапровод. Мальгобэк спалучаны з Грозным добрай дарогай. Горад налічвае звыш 20.000 жыхароў.

Канцэрты Міхася Забэйды-Суміцкага ў Беласточчыне

9.X-1942 г.

Пасьля канцэртаў у Гэнэральным Камісарыяце Беларусі М. Забэйда-Суміцкі прыехаў у Беласточчыну, каб тут выступіць з цэлым радам канцэртаў. Сваё канцэртнае турнэ сьпявак пачаў з Беластоку, дзе 9.X.42 сьпяваў у вялікай салі кінатэатру «Капітоль». Беларусы Беластоку й ваколіцы з нецярплівасьцю чакалі гэтага выступу. Аб гэтым сьведчыць факт, што задоўга да канцэрту ўсе білеты былі распрададзены і перад тэатрам тоўпіліся масы людзей, якія з жалем даведваліся, што «білетаў няма».

На канцэрце былі прысутныя прадстаўнікі нямецкага грамадзянства і беластачане — беларусы, але сярод публікі было відаць даволі шмат і гасьцей з правінцыі — з Бельшчыны, Сакольшчыны й Гарадзеншчыны, ня кажучы аб суседніх вёсках.

Той, хто меў магчымасьць чуць Забэйду-Суміцкага раней, яшчэ за часоў польскае акупацыі, мог і цяпер пераканацца ў незраўнанай вышыні канцэрту. Таксама лёгка, свабодна й захапляючы заварожваў сьпявак публіку, як і калісь. Слухач забываўся даслоўна аб сабе, аб акружэньні й вітаў у нейкім казачным, прыгожым сьвеце задушэўных гукаў, якія пранікалі ў найглыбейшыя закуткі людзкое душы. Гэткі сьпеў узвышае чалавечую істоту і ўзмацоўвае яе ня толькі духова, зьбліжаючы да красы, але праз красу змушае беларускае сэрца мацней біцца для беларускай справы. Бо-ж мастацтва найбольш можа зрабіць для нацыянальнае справы. Міхась Забэйда-Суміцкі — незраўнальны мастак. Ён дайшоў да гэтай вышыні дзякуючы таму, што знайшоў сябе ў роднай стыхіі, у стыхіі беларускай песьні, якая адкрыла ўва ўсёй паўніні яго мастацкую індывідуальнасьць.

На сцэне Забэйда-Суміцкі. Спакойны, з усьмешкай, так характэрнай для яго, абвеяны нейкай ціхай журбой беларускіх даляў, якая зачаравалася ў нашай народнай песьні. Некалькі акордаў акампанімэнту — і ў анямеўшай салі паплыла песьня...

У пэўных мамэнтах, калі ціхія, ласкавыя тоны ўліваюцца неяк асабліва ў душу, здаецца, што гэтыя тоны — гэта шум бярозаў, шолах калосьсяў, якія — падслухаў Суміцкі ў родных прасторах, і яны недзе ў ім самым, у яго істоце. Толькі закучыць струна, і яны адзываюцца ў ім і льлюцца бясконцым струменем. Асабліва гэта здаецца тады, калі твар сьпевака робіцца анямеўшым, як маска, а з ледзь расчыненых вуснаў, як-бы з нутра, захопліваюча, пяшчотна трапечуць ціхія гукі. І пасьля—калі вусны зачыняюцца — здаецца, гэтыя гукі застаюцца недзе ў глыбіні.

У пэўных мамэнтах здаецца, што сьпеў Забэйды — гэта падслуханая песьня дзяўчыны, што сумуе па роднай сямейцы й роднай вёсцы, што гэта падслуханая бяседа ў сялянскай хаце. І тады, заплюшчыўшы вочы, бачыш беларускую радасьць сялянскую, што часам у хаце сядзе ў куце. «Лявоніха!»—вось разгул і гумар сялянскай душы. Прыпеў, якім пачынае й канчае сьпявак «Лявоніху, гэты разгул перадае з асаблівай характэрнасьцю й мастацтвам. А ў канцы, калі сьпявак абрывае гэтае працяжнае «А» — здаецца, што ён кідае свой сьпеў у зямлю.

Буры воплескаў суправаджалі выступленьні Забэйды-Суміцкага. Ужо пасьля першых двух песьняў ён завалодаў слухачамі. «Калыханка» Моцарта захапіла сваім выкананьнем публіку, перадусім-жа была да спадобы нямецкім гасьцям. Можна было бачыць, як шмат асоб, заплюшчыўшы вочы, слухала гэтую песьню, захопленыя цалком, як дзеці. А крыху пазьней усе маглі параўнаць з гэтай мастацкай апрацоўкай калыханкі прыгожасьць беларускіх народных калыханак, якіх сьпяваў Забэйда-Суміцкі аж дзьве. Гэта былі калыханкі, якія сьпявала калісь будучаму вялікаму сьпеваку яго маці.

Два разы змусіла публіка сьпяваць «Песьню Надзейкі» з беларускай оперы «Кветка Шчасьця», якая й закончыла першы аддзел канцэрту.

У другой частцы канцэрту былі выключна беларускія народныя песьні. Сьпявак мусіў амаль кожную песьню паўтараць або сьпяваць нешта «на біс». Нязвычайным посьпехам карысталася песьня «Ой, Божа мой!», упяршыню пачутая беларусамі Беластоку. «Чаму-ж мне ня пець!», «Лявоніху» і цэлы рад іншых песьняў сьпявак паўтараў некалькі разоў.

Упяршыню немцы Беластоку пачулі прыгожыя беларускія песьні ў выкананьні такога мастака, як Забэйда-Суміцкі. Шмат беларусоў таксама першы раз мела магчымасьць пачуць яго сьпеў. Пасьля канцэрту ўсе, узварушаныя й задаволеныя, дзяліліся сваімі ўражаньнямі й нераж
ываньнямі. Канцэрт даў многа! Ён узбудзіў энэргію беларусаў для далейшае напружанае працы і ўліў веру ў нашыя сілы.

Мы ўдзячны Забэйдзе-Суміцкаму за яго працу, за яго прыгожае служэньне Беларускаму Народу. Кожны з нас пабачыў, як шмат значаць для нашага адраджэньня таленты. А талентаў гэтых у нашым народзе шмат! Толькі няспрыяючыя ўмовы нашага нацыянальнага жыцьця не давалі магчымасьці разьвіцца гэтым талентам. А часта іх выкарыстоўвалі чужынцы. Цяпер гэта час мінуў! Ня кожны з нас, ясна, мае шчасьце быць «васільком»...Але кожны з нас можа памагаць гэтым талентам прабіваць дарогу. кожны з нас, урэшце, можа навучыцца ад мастака Забэйды-Суміцкага, як трэба працаваць, каб нават нашая звычайныя здольнасьці аддаваць з пажыткам для нашага Народу.

М. ДАЛЬНЫ.

10.X-1942 г.

Ў жыцьці ёсьць многа злых хвілін,
Ды ў гэты час, у гэту пору
Народных песьняў і былін
Краса нам служыць за апору.
Спакон вякоў пяе народ
І песьні б'юць жывой крыніцай.
Мы плыні тых крыштальных вод
Сьпяшым з прыемнасьцю напіцца.

Беларускае грамадзянства гораду Ваўкавыску з нецярпеньнем чакала дня 10 кастрычніка. У гэты дзень тутэйшыя беларусы пачулі ізноў свае мілагучныя песьні ў выкананьні адзінага ў сваім родзе майстра, Міхася Забэйды-Суміцкага. Такое сьвята здараецца тут раз на некалькі гадоў, дык кожны, хто толькі мае магчымасьць, сьпяшыць захапіць сабе гэтых некалькі дарагіх хвілін, каб потым і за некалькі гадоў, успамінаючы аб іх, чуць яшчэ раскошнае хваляваньне сэрца.

Усе білеты разабраны загадзя. Роўна а 4-й гадзіне саля перапаўняецца слухачамі. Бураю воплескаў прывіталі сабраўшыеся свайго любімага песьняра. Канцэрт пачаўся.

Нам прыходзіцца шчыра пашкадаваць таго, што мы нічога ня можам сказаць аб першай частцы праграмы, якая складалася пераважна з італьянскіх і нямецкіх песьняў. Цэласьць характва гэтых нумароў астаецца для нас недаступнай па прычыне няэнаньня мовы. А каб адчуць усю красу песьні, трэба ня толькі любіць музыку, ці знаць яе тэкст, але трэба такжа знаць і яе душу, г. зн. душу таго народу, які яе стварыў. Першы нумар «Амарыльлі» Качыні ўжо аднэй сваёю музыкай наказаў нам, што наш сьпявак зьяўляецца вялікім майстрам свайго жанру наагул. Па нашым асабістым уражаньні мы гатовы згадзіцца, што гэта быў самы лепшы нумар у канцэрце.

«Вігэнлід» Моцарта гэта нешта цудоўнае. Сьлёзы, якія блеснулі на марсавых тварах ваякаў, хай гавораць за выкананьне гэтай песьні.

Затое, што-ж можна сказаць аб другой частцы, складаўшайся выключна з беларускіх песьняў?

Мы ішлі на гэты вечар з незацёртым яшчэ ўражаньнем з канцэрту ў 1937 годзе і спадзяваліся цяпер яго ажывіць і напоўніць; мы падзеяліся ізноў гэтыя дзьве гадзіны перажыць з салодкім заміраньнем сэрца, забыцца ў шчасьлівым сузіраньні радзімага характва.

Ці дасьць нам і цяпер гэта пясьняр?

Ці зможа зачараваць нас, як і калісь?

Гэтае натуральнае пытаньне магло трывожыць кожнага, хто не астаўся раўнадушным да роднага таленту нашага песьняра.

Апошнія пару гадоў прынясьлі нам многа грунтоўных перамен, некаторыя рэчы ўстарэлі і адпалі, ды і самі людзі неяк хутка пастарэлі і зьмянілі свае ранейшыя настроі. Мы палічылі-б сабе за вялікую крыўду, калі-б нам з сьветлых нашых уражаньняў, пакінутых нашым «Міхасём», прышлося хоць крыху ўтраціць, як дань праляцеўшаму буралому.

Але мы нічуць не ашукаліся.

Ня гледзячы на перажытае, наш Міхась астаўся тым-жа самым Забэйдай-Суміцкім, якім пазналі мы яго ў першы раз — чаруючым і задушэўна мілым, усеўладна магутным і так інтымна шчырым. Тым болей, на гэты раз ён даказаў нам, што ёсьць рэчы больш устабілізаваныя, чым сам чалавек, іх стварыўшы, ёсьць каштоўнасьці, якіх самабытнасьць ня можа быць нарушанай ні ваганьнямі пераходных тэндэнцый, ні нават радыкальнымі грамадзкімі бурамі. Каштоўнасьце характва, калі яно ў сваім дасканаленьні стала на вышэйшую, незалежную ступень прасторы і праўды, лічыцца вечным і разам з другімі гістарычнымі скарбамі перакаэваецца з пакаленьняў у пакаленьні.

І хоць элемэнты гэтых цэннасьцяў скрысталізаваліся ў атмасфэры акрэсьленых эпох, чэрпалі сокі з душы паасобнага народу і вынясьлі асабістыя формы духу тых, , а ня іншых народных мас — цэласьць, тым ня менш, не становіць ужо індывідуальнай уласнасьці свайго тварца, а зьяўляецца здабыткам агульналюдзкім і служыць мэтам болей высокім, аб'ектыўным, чым звычайная суб'ектыўная заява сьвету аб сваім быцьці або нябыцьці.

Шчасьлівы той народ, катораму гісторыя спрыяла ў гэтыя скарбы ўнясьці сваю долю.

Мы, беларусы, шчасьлівы і горды з таго. Наша скромная песьня заняла належнае мейсца на роўні з шэдэўрамі другіх народаў.

У каскадзе чаруючых гукаў вязанкі з «Амарыльлі», «Вігэнлід», «Арыі Ленскага» і др. брыльлянтамі расы блішчаць такія нашы пэрлы, як: «Маладзы Дубочак», «Кветка Шчасьця», «Як памёрла матулька» і стыхійная «Лявоніха».

«Кветка Шчасьця» прапяяна надзвычайна. Неапісальнае характва гэтага новага для нас нумару захапіла слухачоў і яны выразілі сваё жаданьне паўтарыць яго ў бурнай і разьвязнай авацыі. Сьпявак паўтарыў, але нам хацелася слухаць, слухаць бясконца, каб толькі гэта было магчымым.

Пры бесканечна мінорных гуках «Як памёрла матулька» мы перанясьліся ў казачны край «сырога бору», дзе сіротка з кошыкам маліны блудзіць у звонкіх соснах, шукаючы магілы свае маці. Што можа быць яшчэ прыгажэйшым, як гэты сьвяты жаль наіўнага дзіцяці, размаўляючага з магілай свае радзімай? Гэта ўжо ня песьня, якую злажылі і пяюць людзі, у вібрацыях голасу Забэйды гэта нейкае ажыцьцяўленьне надлюдзкай тугі, каторай дзіцяча чыстая нявіннасьць здольна парушыць мёртвыя каменьні, а ня толькі чалавечае сэрца. Прашу прабачэньня таго, каму такое параўнаньне накажацца сьмелым... Слухаючы гэтую песьню, я меў ілюзыю, быццам «сыр бор» плакаў ціхім гудзеньнем сваіх мядзяных струн... і мне тут, вядома, хацелася-б перадаць хоць частку таго ўражаньня, якое вынес я сам.

«Малады Дубочак» — самая любімая песьня нашай моладзі з мінорнага цыклю. Мы пэўны, што Забэйда ніколі не пяяў яе адзін раз, а заўсёды мусіў бісаваць. Бо і ў самой рэчы, што значыць гэтае размантастае пытаньне, стаўленае па чарзе то маладому дубку, стаячаму сярод зялёнага лугу, то маладому хлапцу ў веку дапрызыўніка? Якая-ж вобразная аналёгія, якая-ж ракавая сувязь у долі абодвух спаткаць з адкрытымі грудзямі ўсё, штобы ня здарылася—да ціхай скаргі на сваё адзіноцтва, заміраючай у журбе за далёкім, неасягнутым... Чуеш ціхае трапятаньне зялёных лісткоў у бляску дагараючай вячэрняй зары, бачыш заветную зьяву свайго шчасьця, бліснуўшую на момант і адыходзячую назаўсёды з дагасаўшымі іскрамі залатога заходу і... чуеш трапятаньне жывой чалавечай душы...

Цыкль іранічны, як і наагул канцэрт, заканчваецца папулярнай кіпучай «Лявоніхай». Апошняя пачата, перапляцена і закончана высокай нотай, якая раптам абрываецца, падае на ніз і скача мячыкам гумарыстычнай сваркі, паміж сымпатычна -прасьцяцкімі мужам і жонкай. «Лявоніха», як правіла, заўсёды паўтараецца і публіка, аканчальна зраўнаважыўшы сьмехам настрой, выходзіць з салі вясёлая, з аблегчанай душой і прыхільным сэрцам.

Даючы тут гэты кароткі агляд, мы ня мелі намеру даць хаця пабежнага аналізу ні нашых песень, ні творчасьці нашага тэнара. Мы пераканаўны, што гэтая задача перавышае нашы слабыя сілы, патрабуе веды, якой мы не атрымалі. Аднак, мы пазволім сабе спадзявацца спэцыяльна заняцца гэтым цудоўным зьявішчам і асьвяціць яго больш грунтоўна.

Тут, паўтараю, нашым скромным жаданьнем ёсьць толькі перадаць хоць частку тых суб'ектыўных уражаньняў, якія мы атрымалі з канцэрту Забэйды, і якія, знаем, выпалі ня толькі нам на долю.

Так. Мы горды і рады за сваю песьню. Мы горды і рады за свайго сьпевака. Гэтых пару простых і шчырых слоў няхай будзе яму заслужанай падзякай за ягоную сумленную працу, прызнаньнем ягоных заслуг на ніве нашай культуры, вякамі апусташанай.

Канчаючы нашу гутарку, моцна ціснем руку нашага слаўнага родзіча. Не. Ня просім, каб ён успамінаў аб нас на далёкай чужыне, бо верым і знаем, што сэрца, якое так горача кахае свой сярмяжны народ, забыць яго ўжо ня можа ніколі і нідзе, яно заўсёды будзе рвацца туды, дзе з гукамі матчынай калыханкі západалі першыя зярняткі любові да родных зьяў.

Мы просім яго, вяртаючы да нас у найбліжэйшым часе, прывезьці нам новыя пэрлы мастацтва, новыя багацьці нашай песьні. А слухаць мы пойдзем. Пойдзем лячыць і мацаваць свой дух да вялікіх спраў і слаўных чынаў.

Бо вып'еш коўш душэўнай брагі—
Ізноў гатоў, як волат ў байцы,
З нязломнай сілай і адвагай
Ісьці у бой далей змагацца.
І што было-б з беларуса,
Хаця-б цяпер, у нашу пору,
Каб ня цудоўная краса
Яго магутнага фальклёру?

С. КРЫВЕЦ.

ГПУ растраляла 1000 іранцаў

Іранскі край стогне пад патройным ярмом савецкіх, англійскіх і амэрыканскіх акупацыйных войскаў, якія (кожнае на свой лад) тэрарызуюць край. У спрыце й умеласьці ўціску й зьдзеку, бяз сумліву, аднак, перавышаюць усіх органы ГПУ. Як паведамляе «Мэссаджэро», за апошні тыдзень ГПУ арыштавала й растраляла каля 1000 іранскіх нацыяналістаў. Савецкая камісія, якая мела адбіраць у сялян зямлю, каб пабудаваць там умацаваньні, спаткалася з супрацівам сялян. Як піша газэта «Пополё ді Рома», з Анкары паведамляюць, што там спадзяюцца рэпрэсыяў супроць насельніцтва.

Паветраная трывога ў Нью-Йорку

Нэрвовасьць у Злучаных Штатах пад цяжарам вынікаў апошніх месяцаў значна ўзрасла. У ноч на суботу, як гаворыць ангельскае паведамленьне, у Нью-Йорку была ізноў паветраная трывога. Паветраныя сілы прадпрынялі беспасярэднія абаронныя мерапрыемствы. Прычынай трывогі паслужыў адзін адзіны самалёт, які зьбліжаўся ад пабярэжжа к гораду. Потым устаноўлена было, што гэта быў свой уласны самалёт.

20-ыя ўгодкі маршу на Рым

У Італіі ў форме афіцыяльнага распараджэньня была зацьверджана праграма сьвяткаваньня 20 угодкаў маршу на Рым.

Сьвята праходзіла ў розн[illegible] мейсцах у розныя дні. З асаблівым шыкам праходзіла яно ў Рыме. У гэты дзень сакратар фашыстоўс[illegible]й партыі ў суправаджэньні членаў фашыстоўскага нацыянальнага Дырэктарыяту [illegible]рупы ваенных [illegible]даў Дучэ партыйны білет № 1, на новы XXI год фашыстоўскага лічэньня часу. Сьвята закончана на другі дзень рапартам Нацыянальнай Рады фашыстоўскай партыі і другіх арганізацый.

Вярнуўся

«Здароў, здароў, сынок!» — казаў дзед Марцін, абыймаючы мяне, калі я вярнуўся з прымусовых работаў дадому, як уцякалі жыдоўскія банды бальшавікоў, калі пачулі, што ідуць немцы. Дзед Марцін любіў мяне, як роднага сына, якога ён ніколі ня меў.

Ня даў ён нават мне ў жонкі распытацца аб гаспадарцы. А так я з ёю хацеў пагутарыць... Я-ж яе столькі часу ня бачыў! — Але не! Дзед Марцін узяў мяне за рукаў і пацягнуў у другі кут хаты, каб самому пагаварыць, распытацца, парадзіцца.

— Бачыш, як іх хутка вынесла, гэтых «непераможных герояў». Дзед паківаў галавою, глянуўшы ўважна на мяне.

— Але-ж ты змарнеў, мой ты галубок! За адзін гадок як чалавек зьмяніўся...

— О, Божачка ты мой! — жахнуўся раптам дзед. — Дык ты і сівець пачаў!

Дзед ня суніmаўся й выліваў сваю злосьць на бальшавікоў.

— О, нячыстая сіла! Погань праклятая! Што сьцервы з чалавека зрабілі... Гэта-ж у 30 гадоў — і ўжо сівы!

—Годзе, дзядуля, годзе — казаў я — усё глупства... А ў самога зашчымела ў грудзёх, як успомніў усю жудасьць і муку, пералжытыя мною за гэты год...— Няма чаго нада мною бедаваць. Мне-ж ад гэтага лягчэй ня стане. Як прыйшоў дамоў, дык толькі ўсе вохаюць ды стогнуць. А ад гэтага чалавеку толькі горш робіцца. Ну, пасядзеў я, зажыў бяды трохі, што далей было-б —ня знаю. Але пакуль-што вось жывы і дадому прыйшоў. Але ёсьць многа такіх, што ўжо ніколі ня прыдуць.. Надарэмна іх будуць чакаць бацькі, жанкі і дзеці...

— Годзе, сынку, годзе—спыніў мяне дзед, калі ўбачыў у маіх вачох сьлёзы. — Дзякуй Богу, ты вярнуўся! А вось старога Якіма няма...

— І яго забралі? За што-ж? — спытаўся я.

—Як табе сказаць?—падрапаў дзед за вухам. — Бач, павадзіўся тут адзін жыдок да нас езьдзіць, тутэйшы ён, з Крынак ці што, Зальцманам зваўся. Раз неяк прыехаў ён пад вечар і, як заўсёды, зараз «сабраньне». Пасходзіліся мужчыны да школы, а гэты жыдок больш гадзіны трайляваў. Я сам нічога не зразумеў, што ён там усё крычаў. А Якім, бач узяў дый заснуў. Вядома, чалавек спрацаваны, змучаны. А тут яшчэ «сабраньнямі» мучаюць. Сьпіць ён сабе ды пахрапвае, прытуліўшыся да сьцяны. Аж тут у канцы гэты Зальцман як закрычыць: «Да здравствует вялікі вождж...» і яшчэ там розные пра Сталіна... На гэта трэба было, каб усе ўсталі. А тут спалоханы крыкам Якім сядзіць і, вытарашчыўшы вочы, нічога ўцяміць ня можа.

— Гэта вам не падабаецца? — спытаўся парасейску жыдзюга ў Якіма — і ўстаць вы не ізволілі?!»

— Нашто мне стаяць?—зьдзівіўся яшчэ неразбуджаны Якім.

— А блох і вош —перадразьніў яго Якім — ты другім завязі! Нам іх ня трэба!

— Ды чаго вы, гіцлі, рагочаце з мяне старога? — ускіпеў ён на рагатаўшых суседзяў.

— Ну, і што потым? — пацікавіўся я.

—Што-ж — назаўтра Якіма забралі,— уздыхнуў дзед Марцін.

ШЭРШАНЬ.

Выстаўка Народнага Мастацтва

Як-бы заканчэньнем дажынкачных урачыстасьцяў было адчыненьне выстаўкі народнага мастацтва Менскага раёну, якое адбылося ў Менску, у залі будынку Акруговага камісара (памешканьне былой дзяржаўнае бібліятэкі).

Заля густоўна прыбраная. На адной сьцяне красуецца вялікая «Пагоня» на бел-чырвона-белым фоне. Насупраць —вялікі партрэт Правадыра Адольфа Гітлера паміж нямецкіх сьцягоў па-над устаноўленымі вазонамі і краскамі.

Пунктуальна а 14-ай гадзіне прыйшоў сам Гэнэральны Камісар Беларусі, гаўляйтар Кубэ. Яго прывіталі з хлебам і сольлю. Гэбіткамісар д-р Кэйзэр пры гэтым сказаў кароткую прамову, заэначыўшы, што выстаўка народнага мастацтва паказвае, якая вялікая працоўная сіла, якое прыгожае беларускае мастацтва красуе ў раёнах Менскае акругі.

На гэтай выстаўцы мы бачым рэчы, якія рабіліся не на продаж, а толькі для свайго, хатняга ўжытку. Выстаўка мае мэтай паказаць і навучыць маладое пакаленьне любіць мастацкую працу сваіх бацькоў і весьці яе далей.

З беларускага жыцьця

Канцэрты М. Забэйды-Суміцкага.

10-га кастрычніка адбыўся канцэрт М. Забэйды-Суміцкага ў Ваўкавыску. Стуль наш сьпявак выехаў на канцэрты ў Слонім. 17-га кастрычніка адбудзецца канцэрт Забэйды-Суміцкага ў Бельску, 19-га — у Горадні. Адсюль выедзе сьпявак у Вільню.

Варшава.

Беларуская публічная школа № 1. Напасьледак беларускае грамадзянства дачакалася роднае школы. 1.IX, калі нармальна распачаўся новы школьны год, пайшлі і беларускія дзеці ў сваю ўжо школу, якая пачала сваё нармальнае функцыянаваньне з гэтым-жа днём. Факт гэты вельмі важны, важнейшы за многія іншыя. Ён сьведчыць, што народ над і адраджэнскі рух на эміграцыі зусім здаровы. Калі падрастае сьвежы маладняк, які пяройме ад старэйшых адраджэнскія ідэі й работу, дык гэта сьведчыць аб нашай жывучасьці й сіле, аб поступе нашага адраджэньня наперад.

Школа месьціцца ў прызваітым памяшчэньні пры Сьвентаерскай вуліцы 18—10 Мае тут-жа побач інтэрнат для вучняў з поўным утрыманьнем і ўзгадаваньнем (для меншых дзяцей).

Настаўніцкі пэрсанал даволі кваліфікаваны. Ровень навукі ня ніжэйшы, як у іншых школах. Існуе 6 кляс. Лік вучняў з кожным днём павялічваецца. Расьсеяная наша эміграцкая сям'я пачынае штораз больш гарнуцца да свайго навукова-асьветнага вогнішча. Паміма ўсякага роду труднасьцяў, якія ляжаць на дарозе гэнай маладзенькай інстытуцыі, школа хутка станецца тым цэнтрам культурнага нашага жыцьця, дзе ля сьвятога зьнічу навукі й дзіцячага нявіннага энтузіязму абагрэем усе гаротныя нашыя душы.

Горача возьмемся за ўзгадаваньне маладога пакаленьня! Якую-бо выгадуем моладзь, такою будзе й Бацькаўшчына наша. Што пасеем, тое й пажнем!

Беласток

Хор і Аркестр Беларускага Камітэту ў Беластоку выяжджае ў найбліжэйшым часе з канцэртамі па Беластоцкай акрузе. Намечана да 15 мястэчак і гарадоў, у якіх маюць адбыцца канцэрты. Пасьля гэтага аб'езду праектуецца другое канцэртнае турнэ, якое ахопіць перадусім Бельшчыну.

СЬВІЦЯЗЬ

Наваградак далёка ззаду. Ужо з правага боку паказалася і паволі хаваецца з вачэй Чамброва. Мільганулі шэрыя чароды хатаў, гумнаў, хлявоў невялічкае вёскі Валяўкі. Дарога ідзе па стромай гары. Старэнькая цэркаўка, за ёю — скрыжаваньне дарог. Адсюль застаецца яшчэ тры кілямэтры шашы. Вось нырнула попельная істужка ў буйное зяленіва маладняка і, зьлёгку завінаючыся, вывела да старога ціхага бору.

Смалістым водарам хвоі, ласкавым шолахам густых вяршынаў спатыкае цябе стары, ціхі бор. Усё бліжэй ды бліжэй. Раптам, сярод парадзелай гушчыні, бліснула ясная сярэбраная палоска. Гэткая ясная, гэткая надзвычайная — бліскучая, што здаецца, быццам, гэта кавалак неба ўпаў на зямлю і разьліўся за грамадою дрэваў. Гэта і ёсьць возера Сьвіцязь — тая прыгожая, поўная рамантычных паданьняў, лягендаў і казак Сьвіцязь, якая давала і дае натхненьне паэтам, якая міжволі супыняе і заваражвае выпадковага падарожніка.

Возера, поўнае непераадвальнай прыгожасьці і суровага, ціхага супакою. У ім няма зыркіх колераў, ні чароўных адценяў, ні казачнае пэрспэктывы. Някранута простая, спакойная і вялізарная ягоная прыгожасьць. Люстраная паверхня возера таксама сьвежая і празрыстая, як далікатна-блакітная вышыня бясхмарнага неба. Толькі дзе-недзе ля самых берагоў калышуцца тонкія стрэлкі чароту, хаваецца ўзорыстае багавіньне, ды зелянее жорсткая асака. А навокал з усіх бакоў абступае і люструецца ў блакітнай гладзі цёмнае кола лесу.

У рамку шмарагдавага зяленіва ўлажыла прырода крыштальныя воды Сьвіцязі і дала ў цудоўным спляценьні толькі два колеры: зялёна-сярэбраны і блакітна-празрысты. Гледзячы на гэтую ясную гладзь, міжволі прыпамінаецца лягенда аб затонутым горадзе.

Некалі, вельмі-вельмі даўно, як кажа старадаўняе паданьне, тутака знаходзіўся горад Сьвітазь, зажылы і людны, ляжаў ён сярод ураджайных палёў у багатай ваколіцы. І вось зусім нечакана, вялікім натоўпам рушылі ворагі на беларускую зямлю. Ні князя, ні ягонай вернай дружыны ў горадзе ня было. Страх агарнуў безбаронных жыхароў. Што будзе з імі, калі ўварвуцца ў горад лютыя, дзёрзкія ворагі... Жанчыны, дзяўчаты, старыя горача ўзнасілі да неба свае малітвы, просячы ў Бога цуду, які вызваліў-бы іх ад бязчэсьця, няволі і гора.

І просьба гэтая была задаволеная. У апошнюю часіну, калі праз выламаныя брамы віхураю зьнішчэньня ўліўся натоўп бязьлітасных ворагаў, расступілася зямля, паглынула горад і заліла яго чыстай, як сьляза, вадою. На тым месцы, дзе быў горад Сьвітазь, стала возера.

Прайшлі стагодзьдзі. Берагі ягоныя зарасьлі пагудастымі лясамі, дарогі запусьцелі, край зьдзічэў, і толькі прыгожае паданьне засталося ў памяці людзкой.

Гэты паэтычны міф, пэўна, спарадзіў байку аб русалках. Яшчэ ня так даўно вера аб іх жыла сярод мясцовага жыхарства, і гадоў трыццаць назад нярэдка можна было сустрэць селяніна, які ня толькі шчыра верыў у існаваньне русалак, але зусім паважна апавядаў, як яму самому даводзілася бачыць гэтыя спакусьлівыя, надзвычайнага хараства стварэньні. А некаторыя старыя нават досыць падрабязна растлумачвалі, як месячнымі ціхімі начамі яны жаласна стогнуць, горка плачуць і клічуць да сябе даверлівых жаласьлівых людзей.

З баек апошняга паходжаньня цікавая гісторыя з шчупакамі. Гадоў пяцьдзесят, а можа і больш, нейкі пан выбраў сярод улову трох невялічкіх шчупакоў і заказаў працягнуць ім у жабры пярсьцёнкі. На пярсьцёнках былі выбітыя: дата і просьба паведаміць — калі і дзе будзе злоўленая рыба. Тады шчупакоў зноў пусьцілі у возера.

Прайшло колькі дзесяткаў год. За гэты час аднаго шчупака злавілі ў возеры за дванцаць вёрст, другога ў Нёмане, а трэцяга дагэтуль яшчэ нідзе не злавілі.

Трэба сказаць, што ў Сьвітазь не ўпадае і з яе не выцякае ніводная рэчка, ніводзін ручэй, а ў часе вясеньняй паводкі вада зусім не прыбывае. Мясцовыя старажылы тлумачаць гэтую цікавую гісторыю тым, што Сьвітазь злучаная вялікай падземнай ракой з радам суседніх азёраў і рэкаў. Вось чаму шчупакі маглі заплысьці так далёка, вось чаму і вада ў возеры заўсёды гэтак дзіўна празрыстая і вясной ніколі ня выходзіць з берагоў.

Не аднымі паданьнямі, лягендамі, казкамі слаўная Сьвітазь. У ейных блакітных водах знаходзіцца вельмі рэдкі, можа адзіны ў Эўропе, экзэмпляр багавіньня ляднікавага пэрыяду. Якім спосабам трапіла яно сюды, чаму захавалася тутака — невядома. На гэтую тэму ёсьць колькі навуковых меркаваньняў.

На вялікім гістарычным шляху ляжыць Наваградзкая старана. Усе этапы вялізарных людзкіх паходаў, як з усходу на захад, так і з захаду на ўсход, ніколі ня міналі яе. І, як сьляды далёкае мінуўшчыны, рассыпаныя па ўсёй зямлі курганы і брацкія магілы, якія сьведчаць аб шматпакутнай гісторыі Беларусі і ейнага народу. І сярод гэтых забыткаў сівое мінуўшчыны адно з першых месцаў займае багатая лягендамі чароўная Сьвітазь.

ВІКТАР КОСІЧ.

Жудаснае жыцьцё ў Саветах

Днямі ў Аддзеле Аховы Здароўя мы спаткалі абадзёртую жанчыну з малым дзіцям на руках. Яна прыйшла з Варашылаўграду, дзе жыла перад вайною з мужам і адкуль з прыходам туды нямецкіх войскаў выйшла, бо ўся ае маемасьць разам з хатаю была спалена ўцякаўшымі бальшавікамі. У вачох яе яшчэ малюецца страх ад перажытых жудасных дзён, калі зьверолмя бальшавікі, разумеючы сваю няминучую пагібель, помсьцілі на цывільным насельніцтве за няўдачы на фронтах. Вось яе кароткае, але добра характарызуючае апавяданьне аб сучасным жыцьці ў саветах.

Яе мужа, работніка аднае з Варашылаўградзкіх фабрыкаў, ад першых дзён вайны змабілізавалі ў армію. Ад яго яна больш ня мела ніякіх вестак. Што з ім сталася, яна ня ведае, бо ані палёвая пошта ў бальшавікоў не наладжана, ані ў выпадку, калі жаўнер забіты, бальшавікі ня рупяцца паведаміць сваякоў аб гэтым. Спачатку яна яшчэ атрымоўвала грашовую дапамогу, але жыцьцё з кожным днём даражэла, а пад канец і гэтую дапамогу ня выплачвалі, матывуючы тым, што грошы яшчэ ня прысланыя. Яна была прымушана прадаваць свае рэчы, мэблі і г. д. і з гэтага жыць. Але жыцьцё рабілася ўсё цяжэйшым, хлеб выдаваўся толькі раз у тыдзень, за каторым трэба было стаяць у чарзе цэлымі начамі. На рынку купіць было немагчыма, бо рынкі наагул не адбываліся, ня было каму і што прадаваць на іх. Калі дзе здарыцца, што стары калхозьнік прывязе некалькі кіляграмаў макухаў на продаж, дык за маленькі кавалак макухі трэба было плаціць 50 рублёў. Улетку, адступіўшыя бальшавіцкія войскі канфіскавалі ўсё на патрэбы арміі, пакідаючы жыхароў на галодную сьмерць.

У горадзе далей шалеў тэрор. Не зважаючы на тое, што яна мела поўгадовае дзіця, бальшавіцкія камісары змабілізавалі яе на прымусовыя работы, да капаньня супроцьтанкавых равоў. За гэта яна атрымоўвала ў поўдзень талерку зупы, у якой зрэдка плавалі кавалкі конскіх трыбухоў. Але і гэта елі ўсе, асабліва тыя, што прыведзеныя былі з вастрогу, арыштаваныя за спазьненьне на працу.

Калі нямецкія войскі прыбліжаліся з поўначы да Варашылаўграду, дык першыя паўцякалі жыды-камісары. Падчас уцёкаў яны, а асабліва іхнія жонкі-жыдоўкі, біліся за месца на самаходах. Кожны імкнуўся захапіць з сабою як мага больш нарабаванага за 24 гады дабра. Горад апынуўся пад уладаю рэштак НКВД. Яно пачало падпальваць у першую чаргу харчовыя склады. Быў спалены таксама склад з хлебам, што меўся быць разданы насельніцтву. У меру таго, як нямецкі наступ прыбліжаўся да гораду, расла сумяціца і тэрар. За дзень да ўваходу немцаў энкавудзісты падпалілі будынак вастрогу, адкуль выпусьцілі перад гэтым толькі крымінальных злачынцаў, а палітычныя, а нават тыя, што былі засуджаныя за спазьненьне на працу, былі спалены жыўцом. Да насельніцтва, што прабавала ратаваць нешчасьлівых, стралялі з кулямётаў. Таксама на месцы растрэльвалі тых вязьняў, што, выламаўшы дзьверы, прабавалі ўцячы з гэтага пекла.

«Гэтую ноч усе будуць памятаць, праз усё жыцьцё», — канчае сваё жудаснае апавяданьне кабета. — Раніцой першыя нямецкія танкі паказаліся сярод палаючых дамоў прадмесьця, нясучы з сабою зьвяставаньне новага свабоднага жыцьця.

(«Бар. Газ.»)

Каспійскае мора

Дзякуючы баём на поўдзень ад Дону, у Кубані і над Волгай, Каспійскае мора і Каўказ выклікаюць інтарэс у сьвеце.

Расейская экспансія на поўдзень у часе апошніх 200 гадоў зрабіла Каспійскае мора амаль выключна расейскім. Толькі на поўдні з Каспійскім морам мяжуецца Іран. Мора гэтае цягнецца з поўначы на поўдзень на 2.000 км. Гэта адпавядае адлегласьці між Варшавай і Масквой. Шырыня яго сярэдня раўняецца 300 км.

Паводле сваёй геаграфічнай структуры Каспійскае мора прадстаўляе вялікую ўпадзіну, якая ў сваіх пачатках ахапляе яшчэ і паложанае шмат далей на ўсход Аральскае мора. Берагі Каспійскага мора ў большыні адхонавастыя, пяшчаныя, або балоцістыя. Толькі на захадзе і поўдні горы Каўказу і Ірану даходзяць да самага ўзьбярэжжа. Аднастайнае заходняе ўзьбярэжжа мора мае толькі Абшэронскі паўвостраў, на якім знаходзяцца вядомыя на ўвесь сьвет вялікія крыніцы нафты ў Баку. Ровень мора ляжыць нешта на 26 м. ніжэй за ровень Чорнага мора. На паўночным усходзе, паўночным захадзе і ўсходзе ляжаць амаль незаселеныя абшары стэпаў. Некалі яны былі пакрытыя вадой.

Вялікую масу вады нясе ў Каспійскае мора Волга і Урал. Значны дапływ прэснае вады спрычыняецца да таго, што колькасьць солі на поўначы значна меншая, як на поўдні. Трэба сказаць, што паўночная часьціна мора вельмі мелкая і глыбіня нідзе не сягае больш за 28 мэтр., тады калі паўдзённая частка мае глыбіню да 1.0000 мэтраў.

Вялікае значэньне, якое заўсёды мела Волга для суднаходзтва, падыймае вельмі і камунікацыйна-палітычнае значэньне Каспійскага мора. Марское спалучэньне Баку ўверх па Волзе ёсьць жыцьцёвым пытаньнем для забясьпечаньня нафтай Савецкага Саюзу. Апрача таго, карабельнае спалучэньне з портамі Ірану, што сяньня знаходзіцца пад савецкім уплывам, мае вялізнае значэньне для заспасабленьня Савецкага Саюзу з Англіі і Амэрыкі. Ужо гэта паказвае, што праз Каспійскае мора вядуць такія камунікацыйныя лініі, загражэньне якіх можа мець надзвычайную вагу.

Расея ўжо даўно трымала на Каспійскім моры значны транспартны флот, які на пераломе XX стагодзьдзя налічваў каля 200 параходаў і 500 вятружных караблёў. Для гэтага морскага транспарту існуе шмат важных портаў, як Астрахань ля ўтокаў Волгі, Баку, Дэрбэнт, Красна-водзк і інш. З портаў іранскага ўзьбярэжжа трэба адзначыць Эндэлі і Рэшт.

Каспійскае мора даволі багата рыбай. Асабліва ля ўтокаў Волгі ёсьць шмат вартасных гатункаў рыбы (бялуга, судак, асётр).

Паміма сваёй зачыненасьці і бязьлюднасьці паўночных узьбярэжжаў у глыбейшым абсягу, мае гэтае мора важнае гаспадарскае і камунікацыйна-палітычнае значэньне. Побач з Каўказам яно зьяўляецца мостам паміж Эўропай і Азіяй, на які сяньня зьвернены вочы ўсяго сьвету.

Саветы эвакуююць паўдзённы Каўказ

Падарожныя, прыбыўшыя па трансcібірскай дарозе з Манчжурыі ў Турцыю, расказваюць аб гарачкавай дзейнасьці саветаў у партох Каспійскага мора. Усе караблі, якія толькі там знаходзяцца, кінуты, каб прывезьці як мага найбольш нафты з Каўказу, пакуль зіма не закрые і гэтыя апошнія шляхі спалучэньня. У парты Каспійскага мора прыбываюць дзесяткі тысяч уцекачоў. Паводле сьцьверджаньня падарожных, у паўдзённым Каўказе адбываецца эвакуацыя цывільнага насельніцтва.

Да ведама беларусоў Горадзеншчыны!

19-га кастрычніка 1942 г. у 18 гадзін

у салі Гарадзкога Кінатэатру у Горадні

АДБУДЗЕЦЦА

КАНЦЭРТ

вядомага беларускага тэнара, сьпевака **Міланскай Опэры**

МІХАСЯ ЗАБЭИДЫ СУМІЦКАГА

У праграме нямецкія і італьянскія кампазытары і беларускія народныя песьні.

БІЛЕТЫ МОЖНА КУПІЦЬ У БЕЛАРУСКІМ КАМІТЭЦЕ У ГОРАДНІ.

БЕЛАРУСКІ КАМІТЭТ У БЕЛАСТОКУ

Англія ўмацоўваецца на Блізкім Усходзе

З нязвычайным посьпехам і шумам з брытанскага боку трубяць аб нібы-та робленых умацаваньнях англійскіх пазыцыяў на Блізкім Усходзе. Гэтая шуміха, ясна-ж, выклікана заяўленьнем Сталіна. Гаворыцца аб тым, што брытанская армія быццам значна ўмацоўвае свае пазыцыі ў паўночным Іране. Моцныя ўгрупаваньні англійскіх войскаў і дабраахвотнікаў з Палестыны быццам перакінуты сюды ў апошніх ты[illegible].

У іншых камунікатах гаворыцца адкрыта аб расейскіх дамаганьнях ваеннага матарыялу, аб тым, што Суэз у апошнім часе выбу[illegible] на найвялікшы порт сьвету і г. д. Яшчэ нядаўна Суэз быў портам, маючым толькі перадатачнае значэньне ў камунікацыі з Індыяй і да Індыі. Але цяпер быццам ён стаўся найважнейшым перагрузачным портам першараднае ва[illegible]і для заспасабленьня войскаў аліянтаў на Сярэднім Усходзе.

Гэтыя цьверджаньні абасноўваюцца цыфрамі, вартасьць якіх яшчэ ня спраўджана: перад вайной у Суэзе перагружалася штодзень каля 800 тоннаў, а сяньня гэтая цыфра быццам узрасла ў дзесяць разоў. Партовыя ўладжаньні быццам выбудаваны ў калясальных разьмерах, а горад зьмяніў сваё аблічча. Адным словам, расьпісваюць, каб супакоіць англійскае грамадзтва, а перадусім пусьціць пыл у вочы саветам.

Узмоцнены супраціў на Мадагаскары

Паводле паведамленьняў, надыйшоўшых у Вішы, брытанскія войскі на поўдзень ад Антсірабэ на Мадагаскары толькі вельмі паволі прасоўваюцца наперад. Англійскія войскі натыкаюцца на супраціў з боку абаронцаў, якія збудавалі на востраве абаронныя становішчы. «Воля супраціву нашых слабых баявых сілаў», гэтак гаворыцца ў выдадзеным тут камунікаце, «стрымлівае наступ ворага, а страты, якія ён паносіць, даюць яму магчымасьць пазнаць, што справа не такая простая, як аб гэтым паведамляла англійскае радыё». Брытанцы праводзілі ў далейшым паветраныя атакі, якія адзначаліся сваёй жорсткасьцю й бязмэтнасьцю. Ізноў бамбардаваліся й абстрэльваліся з кулямётаў паселішчы мясцовага насельніцтва. Ангельцы стасуюць на Мадагаскары акурат тыя-ж самыя мэтады, якія яны стасавалі ўжо ад некалькіх дзесяткаў гадоў у Індыі.

Налёты на Англію

Брытанскае інфармацыйнае бюро змушана было апошнімі днямі пацьвердзіць — як звычайна, у вельмі асьцярожнай форме — нямецкія налёты на Англію. У розных мясцовасьцях скінуты бомбы, у выніку чаго ўзьніклі пажары. Ёсьць шмат забітых.

Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, нямецкія баявыя самалёты пры яснай пагодзе збамбардавалі важны заспасабляючы пункт Зундэрлэнд, на ўсходнім узьбярэжжы Англіі. Нямецкія самалёты паказаліся над утокам ракі Вэар, над якой знаходзіцца горад Зундэрлэнд. Нямецкія самалёты праляцелі праз агнявую загароду процілятунскай артылерыі і скінулі на вэрфі бомбы цяжкіх і найцяжэйшых калібраў. Акрамя таго, збамбардаваны стаянкі караблёў і іншыя важныя з ваеннага гледзішча ўладжаньні ў горадзе і партовым раёне. Пасьля атакі, трываўшай гадзіну, усе самалёты вярнуліся на свае базы.

Японскія самалёты над Калькутай

Як паведамляе агенцтва Сайгон, над Калькутай былі японскія самалёты. Самалёты ня скінулі бомбаў. Большая частка насельніцтва пасьля сыгналу аб алярме не схавалася ў пр[illegible]іпаветраныя сховішчы.

Паводле камунікату з Бангконгу, у Калькуце падняўся на ногі цэлы квартал гораду, калі моцныя англійскія паліцэйскія сілы ўварвал[illegible] дамоў, каб там арыштаваць індускага нацыяналіста, [illegible] зрабіў быццам замах на індускую ўсходнюю жалезную [illegible] пошукі асталіся бяз выніку, паліцыя арыштавала некалькі сот асобаў, пражываўшых у гэт[illegible] блёку. Сярод іх знаходзілася таксама шмат [illegible]. Ім закідалася, што яны знаходзяцца ў паразуме[illegible] гэтым нацыяналістам. Калі [illegible] цэлая калёна арыштаваных мела адправіцц[illegible] з вокнаў пачалі страляць у паліцыю. Інспэктар паліцыі і два агенты былі забіты. Частка арышта[illegible] уцякла. Тады паліцыя апанавала дом, з якога стралялі, і захапіла 32 ж[illegible]роў. [illegible] індусы, у якіх знайшлі зброю[illegible], былі хутка пасьля гэтага растрэляны вайсковымі часьцямі, якія прыйшлі на падмогу паліцыі.

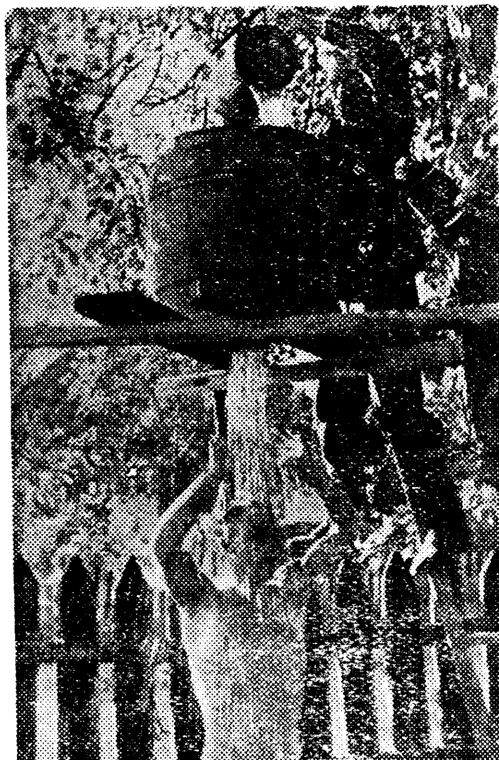
Herausgeber und Druck: Sturmverlag G.m.b.H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437.

АБРАЗЫ З ТЫДНЯ

Два Рыцарскія Крыжы на дажынках для нямецкіх сялян.

У часе сьвята дажынкаў Райхсмаршал Вяліканямецкага Райху ўзнагародзіў прадстаўнікоў нямецкага сялянства асаблівай адзнакай Фюрэра.

Пасьля бою добра выкупацца. А купальню вельмі лёгка зрабіць. Проста і здорава!

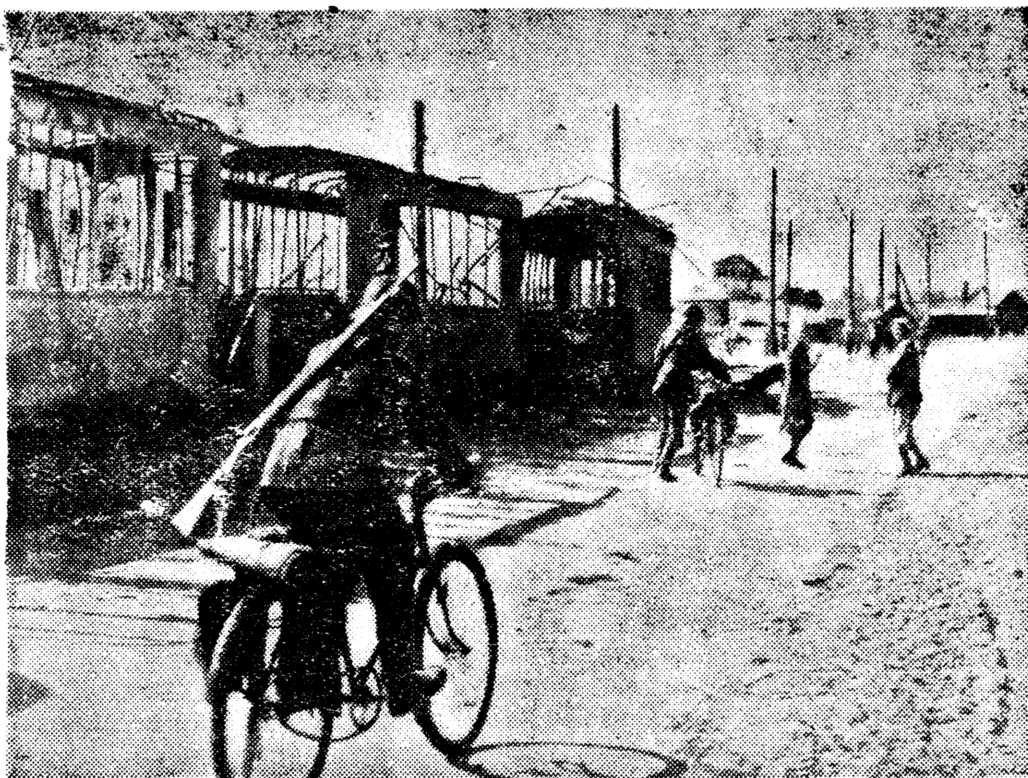

У БАРАЦЬБЕ ЗА СТАЛІНГРАД.

Пасьля пасьпяховага прарыву ў адным з кварталаў Сталінграду танкісты й пяхота спыніліся на заслужаны кароткі адпачынак.

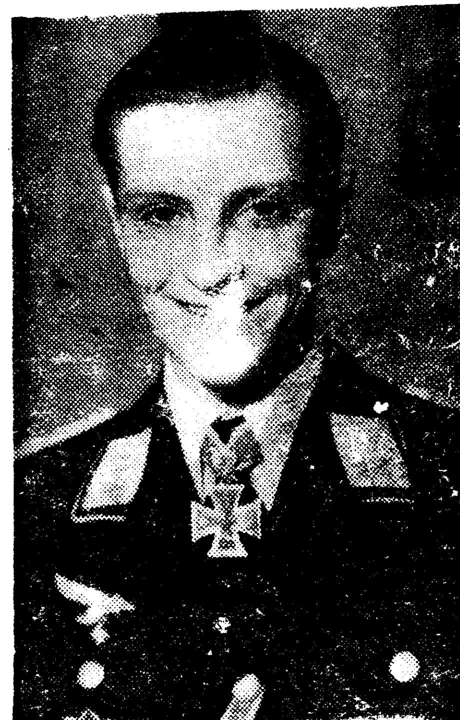

У часе прамовы Фюрэра ў Спартовым Палацы прысутнічалі, як ганаровыя госьці, раненыя.

НА ВУЛІЦАХ СТАЛІНГРАДУ.

Мінаючы разбураныя й спаленыя вуліцы, нямецкія жаўнеры прасоўваюцца ўсьцяж на ўсход да берагу Волгі.

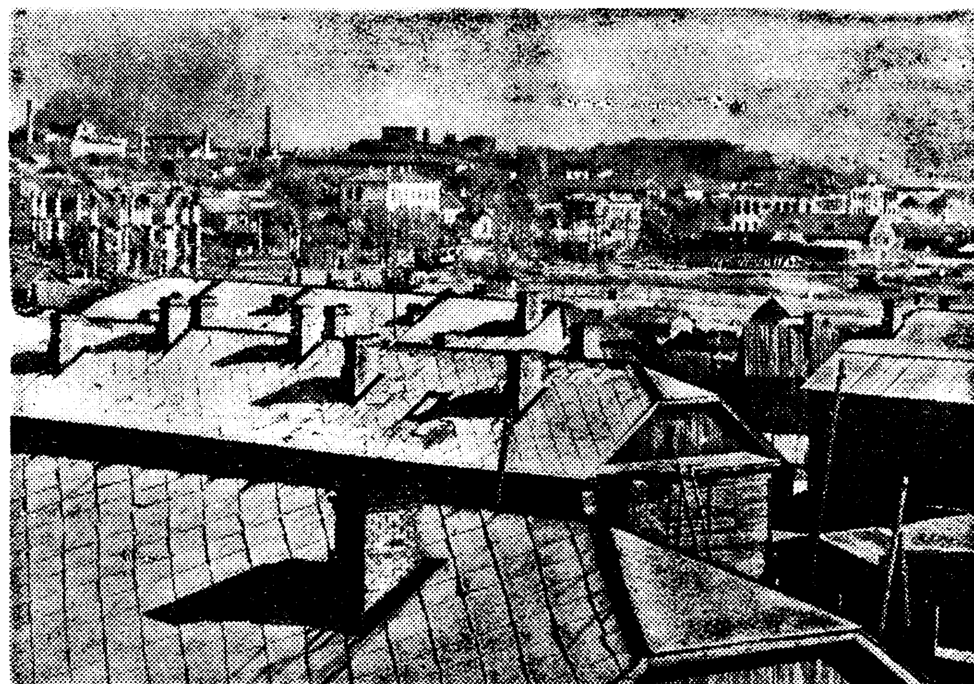

Капітан Марсэль.

ПАДАРУНАК ГАУЛЯЙТЭРА ДЛЯ БЭРЛІНУ

У той дзень, калі Фюрэр у сваёй вялікай прамове адзначыў асягненьні нямецкае адміністрацыі ў гаспадарчай адбудове Украіны, у сталіцу Райху прыбыў таварны цягнік з прадуктамі, як падарунак Райхскамісара гаўляйтэра Коха. Цягнік, упрыгожаны сьцягамі, меў 49 вагонаў з 615 скрынямі масла, 2000 жывых курэй, 230 тысяч яек, а крамя таго картофлю, мэлёны, фрукты і гародніну. Др. Гэбэльс, прыймаўшы падарунак, загадаў перадаць гэтыя прадукты бэрлінскім ваенным гошпіталям, крамам і кухням заводаў.

Над Сталінградам вісьне дым. Гэты горад, які цягнецца 20 км. над Волгай, ахоплены пажарам.